

Наставник повинен вміти знайти правильний тон у розмові зі своїми підлеглими, щоб не зачепити їх переваги, не відштовхнути від себе. Вони повинні відчувати повагу та увагу з боку старших товаришів, знати, що до їхньої думки прислухаються. Якщо воно помилкове, про це слід зазначати аргументовано та тактовно.

Неприпустимо виявляти при співробітниках своє роздратування. Потрібно завжди бути спокійним та витриманим, нічого не слід говорити необдумано. Важливо суворо дотримуватись прийнятих норм у поведженні з особовим складом. Необхідно відрізнити суворість і вимогливість від різкості та прискіпливості, вміти співвідносити суворість покарання зі ступенем вини. Справедлива вимогливість має поєднуватися з повагою до людської гідності, доброзичливим та культурним ставленням до співробітника, постійним прагненням надати допомогу не лише в успішному оволодінні професійними навичками, а й у вирішенні сімейно-побутових проблем.

Особливу тактовність, чуйність і уважність необхідно виявляти до молодих співробітників, стежити за тим, щоб не охолодити їх запал до роботи, постійно піклуватися про створення умов для роботи та відпочинку.

Уміння вчасно підтримати ініціативу, допомогти розкритися здібностям і талантам, принциповий підхід до порушення дисципліни, вимогливий контроль – усе це могутні важелі створення атмосфери товариства, поваги разом із тим колективної та персональної відповідальності за моральний стан особового складу та кінцеві результати службової діяльності.

Юрій ВЕЛИКИЙ,
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КРАЙНЬОГО ПРИМУСОВОГО ЗАХОДУ

За результатами проведеного анкетування 63 % курсантів I курсу (n = 123), які навчаються за спеціальностями «Право» та «Правоохоронна діяльність» у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ виявлено, що для них найскладнішою дисципліною є «Вогнева підготовка». За підсумками осіннього семестру 2022-2023 навчального року 68 % опитаних курсантів I курсу мали академічну заборгованість з цієї дисципліни.

Водночас, на сучасному етапі реформування правоохоронної системи України міжнародні правозахисні організації вимагають від правоохоронних органів захищати права, свободи, законні інтереси громадян та реагувати у випадку їх порушення.

Для підтримання публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод громадян, можливості самостійно ухвалювати правомірні рішення на місці події, діяти в нестандартних ситуаціях курсанти (слухачі) мають знати не лише вимоги ст. 43, ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», які вони вивчають. Через це, виникає потреба розкрити зміст прав та обов'язків поліцейського для дотримання прав людини під час застосування крайнього примусового заходу.

Мета дослідження полягає в розкритті змісту прав та обов'язків поліцейського для дотримання прав людини під час застосування крайнього примусового заходу.

Навчання в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання (ЗВО) має прикладну спрямованість. Під час опанування необхідних знань, умінь, навичок з дисципліни «Вогнева підготовка» курсанти (слухачі) мають знати порядок застосування поліцейських заходів примусу (ст. 43) та застосування крайнього примусового заходу – вогнепальної зброї (ст. 46). Для правомірного застосування вогнепальної зброї поліцейський має володіти знаннями не тільки ст. 43, ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» (Закон) [1], а й іншими законодавчими, нормативно-правовими актами та вміти застосовувати їх у практичній діяльності [2-3].

У подальшому, упродовж усього терміну проходження служби поліцейський має щорічно підтверджувати свій професійний рівень, складати заліки з вогневої підготовки, зокрема й зі знання правових підстав, порядку застосування та використання вогнепальної зброї.

Науково-практичні працівники (НПП) мають роз'яснювати курсантам (слухачам), що Конституція України, Закон забороняють протиправні дії, які безпосередньо порушують права на людську гідність людини. Відповідно до вимог ч. 1 ст. 7 Закону поліція має забезпечувати дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України. Діяльність, яка обмежує права і свободи громадян, має негайно припинятися, якщо досягнута законна мета або з'ясувалося, що ця мета не може або не має досягатися через обмеження прав і свобод громадян.

За допомогою примусових заходів поліцейський під час виконання повноважень здатен самостійно й оперативно вирішити конфліктну ситуацію та примусово припинити правопорушення (ст. 23). Головне призначення заходів примусу полягає в тому, щоб вчасно відреагувати на ті чи інші антисупільні діяння, спонукати, змусити певних осіб виконувати вимоги правових норм, припинити чи перервати правопорушення й тим самим не допустити настання їх шкідливих наслідків [2].

Варто зазначити, що поліцейський захід має застосовуватися винятково для виконання повноважень (ч. 2 ст. 29). Відповідно до вимог ч. 1 ст. 42 Закону застосування крайнього примусового заходу зумовлюється реальною протиправною ситуацією і починається в момент, коли вона досягла певного розвитку, тобто коли використання превентивних заходів стає неефективним або зовсім марним [2].

У ст. 29, ч. 7 ст. 42 Закону зазначено, що поліцейський захід має бути припинено, якщо: досягнуто мету його застосування, неможливість досягнення мети заходу є очевидною; немає потреби в подальшому застосуванні такого заходу [2].

Крайнім серед примусових заходів є застосування вогнепальної зброї (ст. 46). Вогнепальна зброя може застосовуватися поліцейськими, як крайній захід, у чітко визначених випадках і межах. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у виняткових випадках (ч. 4 ст. 46). Особливістю застосування вогнепальної зброї фактично є те, що вона спрямована безпосередньо на особу правопорушника, здатна завдати певну шкоду і навіть позбавити його життя. Тому можливість заподіяння шкоди здоров'ю порушника має бути мінімальною.

Перед застосуванням вогнепальної зброї має бути попередження про намір її застосувати (ч. 1 ст. 43). Поліцейський попереджує особу, проти якої збирається застосувати крайній примусовий захід, коли вважає, що обстановка дозволяє це зробити без шкоди для досягнення мети його застосування. Попередження має бути зроблено голосом, а за значної відстані або в разі звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку й у кожному випадку бажано рідною мовою осіб та українською, не менше 2 разів із наданням часу, достатнього для припинення правопорушення [2]. Тобто, попереджуючи про застосування вогнепальної зброї, поліцейський має, якщо дозволяють обставини, дати особі час для виконання його законних вимог.

Законом допускається (ч. 6 ст. 46) застосування вогнепальної зброї без попередження, а саме: при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї; у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей; якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу; якщо особа чинить збройний опір; для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю [3].

Для індивідуалізації відповідальності Закон (ч. 2 ст. 33 КУпАП) вимагає від посадової особи під час застосування крайнього примусового заходу враховувати низку факторів, а саме: характер учиненого правопорушення, особу порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність [2].

Зрозуміло, що вчинення правопорушення є наслідком таких обставин, як умови формування особистості, її інтереси, погляди на життя тощо. Тому не менш важливим є встановлення особи правопорушника. Так, особу правопорушника характеризують перш за все ознаки, властиві суб'єктові проступку (вік, стать, соціальний стан, протиправна поведінка в минулому тощо), а також поведінка в побуті, ставлення до сім'ї, інших людей та ін. Усі ці обставини має встановити поліцейський, щоб сформулювати уявлення про особу правопорушника.

Відповідно до вимог ст. 18, ч. 4 ст. 43 Закону поліцейський повинен надавати невідкладну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування крайнього заходу примусу. Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу» (ст. 12) відносить поліцейських до переліку осіб, які хоч і не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками мають надавати домедичну допомогу людині в невідкладному стані [2].

Відповідно до вимог постанови Кабміну України від 21.11.2012 № 1115 «Про затвердження Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу», наказу МОЗ України від 16.06.2014 № 398 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» поліцейський має володіти навичками надання невідкладної домедичної допомоги та надавати її постраждалим особам.

Згідно з вимогами Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабміну України від 28.10.2015 № 877 (п. 19) поліцейський зобов'язаний ужити всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної та медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя чи здоров'я.

Отже, для ухвалення самостійних рішень, здатності діяти в нестандартних ситуаціях, забезпечувати дотримання прав людини під час застосування крайнього примусового заходу поліцейський має знати та керуватися в практичній діяльності вимогами ст. ст. 7, 18, 23, 29, 42, 43, 46 Закону, ст. 12 Закону України від 05.07.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу», постановами Кабміну України від 21.11.2012 № 1115 «Про затвердження Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу», від 28.10.2015 № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», ст. 33 Кодекс України про адміністративні правопорушення, наказу МОЗ України від 16.06.2014 № 398 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах». НПП під час освітнього процесу має враховувати чинну законодавчу, нормативно – правову базу, а на практичних заняттях моделювати оперативно-службову діяльність поліцейських.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII, чинний, поточна редакція — редакція від 17.03.2021, підстава – 1231-IX. Режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. комент. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка. Харків. 2016. 408 с.
3. Великий Ю.М. Про деякі аспекти застосування поліцією крайнього примусового заходу – вогнепальної зброї. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал. 2021. № 3 (112), 374 с. С. 118-124.

Ганна БІДНЯК,

доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Олександра ШЕЛКОПЛЯСОВА,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПЛИМ У ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Домедична допомога є важливою складовою діяльності поліцейських. Завданням поліції відповідно до законодавства є надання поліцейських послуг допомоги особам, які по особистим, економічним, соціальним причинам або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Поліцейський зобов'язаний, у тому числі, надавати невідкладну домедичну допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для них життя чи здоров'я.

Особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині в невідкладному стані є: рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, поліцейські, фармацевтичні працівники, провідники пасажирських вагонів, бортпровідники та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги [1, с. 3].

Поліцейські можуть зіткнутися з різними ситуаціями, де може знадобитись перша допомога для порятунку життя та здоров'я постраждалих.